

LUND UNIVERSITY

Lunds universitets historiska museum

Rydbeck, Otto

1910

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Rydbeck, O. (1910). *Lunds universitets historiska museum*.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

OTTO RYDBECK

LUNDS UNIVERSITETS
HISTORISKA MUSEUM

De nyordnade afdelningarna af

Universitetets Konstmuseum,

målerisamlingen i universitetshusets öfvervåning
och skulptursamlingen i bottenvåningen (under
aulan), öppnas för allmänheten söndagen den 1
maj kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m. eller omedelbart efter den even-
tuella upprättningen och äro då tillgängliga utan
afgift till kl. 4 e. m.

E. Wrangel.

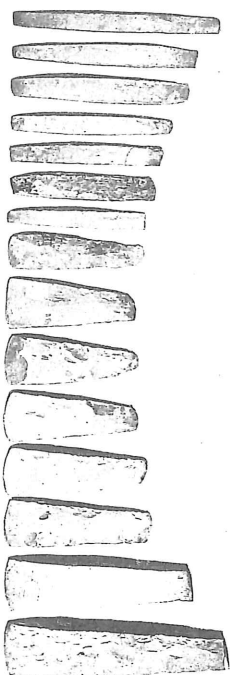
TILL

LUNDS UNIVERSITETS HISTORISKA MUSEUMS

ÅTERÖPPNANDE FÖR ALLMÄNHETEN
INBJUDES HÄRMED VÖRDSAMT ÅKA-
DEMISTATEN SAMT ANDRA MUSEETS
GYNNARE OCH VÄNNER SÖNDAGEN
1 MAJ 1910 KL. 2 E. M. DÅ FÖREVIS-
NING EGER RUM. ♀ ♀ ♀ ♀ ♀ ♀

♀ FÖR ALLMÄNHETEN
HÅLLAS SAMLINGARNA
TILLGÄNGLIGA SAMMA
DAG KL. 3,45—5 E. M. ♀

LUNDS UNIVERSITETS HISTORISKA MUSEUM.

ID Å Lunds universitets förste professor i naturkunnet, Linés lärare, den framsynte Kilian Stobæus år 1735 donerade sina samlingar till lärosätet, erhöi detta sitt första museum. Naturaliekammaren, så blef museets namn, omfattade då såväl naturalier som "curiosa och skånska antiqviteter", men var till numerären föga betydande.

Naturaliekammarens äldsta inventarium bär åralet 1759 och upptager bland "lapiðes arte elaborati": 15 flintvigar, 7 flintknivar, 6 olika redskap af andra stenarter samt dessutom yngre föremål till ett antal af 109.

Ur "Museum Stobæanum" tyckes man snart nog sökt utbryta den icke naturvetenskapliga afdelningen, ty i ett inventarium från 1780 talas om det "Historiska och Konstakabinetet". Enligt detta inventarium hade samlingarna något ökat sedan år 1759, såväl beräffande den förhistoriska som den historiska afdelningen. Ännu hade de likväl knappast någon betydelse för Universitetet.

Om man kan säga, att Kilian Stobæi samling var grundläggande för den allt omfattande naturaliekammaren, så var det en annan af våra berömda lundensiska naturforskare, Anders Jahan Retzius, som gaf första impulsen till afskiliandet af ett enbart historiskt museum. Såsom föreståndare för naturaliekammaren

väckte han denna fråga redan år 1788, hvarvid han lofvade att, om ett sådant museum komme till stånd, dit aflämnas sina egna samlingar.

På grund af åtskilliga omsändigheter fick emellertid saken hvilat, ända till dess universitetets "nya akademie-hus" (sedermera kalladt "Kuggis") stod färdigt år 1802. Öfre våningen i detta hus — hvilket som bekant uppfördes på Lundagård, strax öster om biblioteksbyggnaden, och nedrefs för ett tiotal år sedan — inreddes till mottagande af de naturhistoriska samlingarna, och det var denna förflyttning, som närmast förverkligade upprättandet af ett särskildt fornsaksmuseum. Retzius upptog ånyo sitt förslag härom, nu understödd af professorn i historia Nils Henrik Sjöborg.

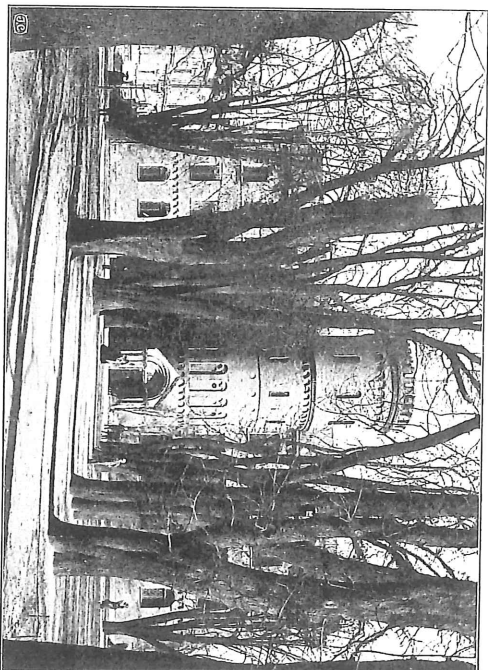
Förslaget godkändes, men först 1805 kan man med verkligt skäl tala om ett historiskt museum. Det var detta år som Retzius (d. 20 Sept.) och Sjöborg (d. 6 Nov.) öfverlämnade sina samlingar åt universitetet. Den förtres samling bestod af följande föremål: 60 redskap af sten, 2 "koppar eller malnvingar", 1 stycke af en "kopparurna", 3 urnor af lera samt åtskilliga saker från främmande länder. Den senares räknade flera nummer, och dess största rikeedom bestod i föremål från medeltiden. Bland dessa märkas: två rökeleskar och ett lock till ett dylikt, två krucifix, en dyrbär silfversked, stampar till sigiller, processionskors m. m. Till förvaringsrum för de historiska samlingarna, som nu, utom alla mynt och medaljer, hvilka äfven hörde dit, omfattade c. 350 föremål, utsågs konsistorii förra sessionsrum, beläget inom den nuvarande muselokalen.

Då Sjöborg år 1814 lämnade universitetet, hade historiska museet ökat åtskilligt inom både den förhistoriska och den medeltida afdelningen, så att det räknades bland lärosätets mera betydande institutioner. Dock var det tyvärr fortfarande i saknad af bestämdt årsanslag. Först år 1838 erhöles mynt- och antikvitets-samlingarna ett sådant, och detta uppgick till ett belopp som endast med c. 200 kr. understiger de båda institutionernas nuvarande anslag. Tio år efteråt — således för mera än 60 år sedan — höjdes anslaget till 840 kr., eller endast 160 kr. mindre än det nuvarande.

Efter Sjöborgs afgång förestods museet först af A. O. Lindfors och sedan af Ebbe Samuel Bring, under hvilken tid samlingarna erhöles större utrymme å vinden till bibliotekshuset. Kort efter

det Bring tillträdde sin befattning utnämndes docenten B. E. Hiildebrand till amanuens. Under sin treåriga tjänsteid ordnade denne fornsakerna i de nya lokalerna "så vidt utrymmet och omsändigheterna medgäfv, efter samma plan, som blifvit följd i den stora antikvitetsamlingen i Köpenhamn". Vi se således treperiods-systemet redan nu tillämpadt här i Lund.

Under 40-talet, då J. O. Lindfors var amanuens vid museet, ökades samlingarne högst betydligt. De nya förvarfven utgjordes

"Lundagård", i hvars bottenvåning Historiska museet nu är inrymdt.

företträdessvis af förhistoriska föremål, men dessutom öfverlämnades, tack vare hufvudsakligen prokanslern biskop Faxes och äfven professor Brunius' försorg, en stor mängd inventarier från skånska landkyrkor till museet.

Efter inköp af den storartade samling skånska fornsaker, som den framsstående arkeologen Sven Nilsson förvärfvat under loppet af ett fjärdedels sekel, vann historiska museet en verkligt stor betydelse för fornforskningen. Samlingen inköptes år 1851 och omfattade 2,975 nr. Den förvaras ännu som en särskild afdelning af museet.

Lindfors efterträdde som amanuens af N. G. Bruzelius, som var anställd vid Historiska museet åren 1850—60. Under denne nitiska och skicklige forskares ledning utvecklades särskildt den förhistoriska afdelningen mera allsidigt. Det var också Bruzelius, som uppträdde den första fullständiga katalogen öfver samlingarna.

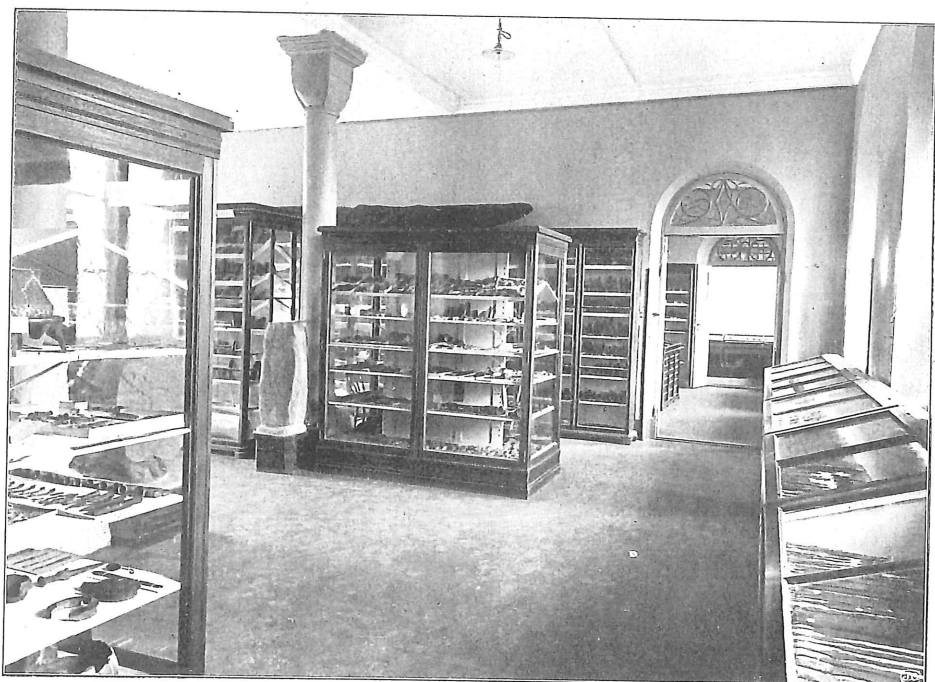
Emellertid hade museet år 1846 förflyttats från vindsvåningen i biblioteket ned till bottenvåningen i samma hus och fick åt sig upplåten en del af det utrymme, som nu upptogs af de förhistoriska samlingarna, medan mynkabinettet, med hvilket museet fortfarande var förenadt, fick plats i öfversta våningen. År 1856 blef skismessan fullständig mellan de båda institutionerna och det bestämdes, att de skulle få hvar sin styresman. Två år därefter skedde delningen af den gemensamma inköpssumman, en delning, som förvisso ej blef fördelaktig för Historiska museet.

År 1867, samma år som Elof Tegnér blef institutionens amanuens, en befattning, som han innehade till år 1873, inköptes bl. a. omkring 1,750 fornsaker till största delen från stenåldern, hvilka samlats af rytmsästaren von Gerber, och år 1872 hade samlingarna vuxit så, att de omfattade ej mindre än 8,440 nr. En betydande ökning skedde också åtta år senare, då öfver ett tusental stenredskap, nästan alla från Hårigers härad, hoprägras af prosten Joh. Hofverberg i Barsebäck, införlivades med museet. Efter Sven Nilssons död år 1884 inköptes nära 1,400 föremål, hvilka denne förvärfvat, sedan han till universitetet öfverlätit sin öfvan omtalade samling. Sålunda eger museet nu inemot 4,400 fornsaker, som denne utomordentlige forskare lyckats hopbringa *).

Sedan museet därpå år 1894 fått emottaga den c. 800 föremål omfattande Agardhska samlingen såsom gåfva af godseparen C. O. Borg på Råbyholm, räknade detta i April 1897 något öfver 14,000 nr. Redan femton år tidigare, alltså 1882, hade museet från bibliotekshuset flyttat in i vida rymligare lokaler i det nyuppförda Universitetets källarvåning. Det var samlingarnas dåvarande föreståndare Sven Söderberg, som ledde omflyttningen. Han ägnade sedermera en pliktrogen och framgångsrik vård åt museet ända till sin tidigt timade bortgång år 1901.

³⁹) En del af de äldre uppgifterna om samlingarne äro hämtade ur Tegnér's värdelösa uppsats: Anteckningar om Lunds Universitets Historiska Museum i Samlingar till Skånes historia, fornkonst och beskrifning år 1871.

Det dröjde emellertid icke länge innan de nya lokalerna visade sig föga motsvara sitt ändamål. Belägna delvis under

Interiör från förhistoriska afdelningen.

jorden och i saknad af värmeledning voro de nästan otillgängliga vintertid, hvarjämte särskildt järn- och trä saker angreps af fukten.

Det var därför en lycklig omständighet, att bottenvåningen i det gamla bibliotekshuset å Lundagård, hvilket blifvit ledigt år 1908 sedan ny biblioteksbyggnad uppförts å Helgonabacken, upplästs åt museet. Flyttningen af föremålen tog sin början på hösten nämnda år, hvarefter tills nu inrednings- och omordningsarbetet pågått.

I närvarande stund, Maj 1910, omfattar museet sammanlagt öfver 16,800 nr, oberoändt några större samlade fynd från Limhamn och Skanör. Af dessa komma ungefär 13,000 på stenåldern, 1,000 på bronsåldern, minst 500 på järnåldern och 1,400 på medeltiden, medan de öfriga äro från nyare tid. Inom den förhistoriska afdelningen exponeras en tredjedel flera nummer än i den förra lokalen, och medeltidsamlingen har mer än fördubblats.

Ordinarie årsanslaget belöper sig fortfarande endast till 500 kronor eller den summa, som bestämdes 1870, alltså för 40 år sedan. Att för 500 kr. kunna tillfredsställa institutionens behof af inköp är icke längre möjligt. Härtill kommer, att af denna summa skola nya monter anskaffas, boksamlingen ökas, konserveringsarbete, skriftmaterialier, frakter m. m. utbetalas. Dessutom vore det ytterst viktigt att få medel till gräfningar och undersökningar samt till aflönande af vakter, så att samlingarne kunde hållas tillgängliga för allmänheten i mera utsträckt grad än nu är fallet.

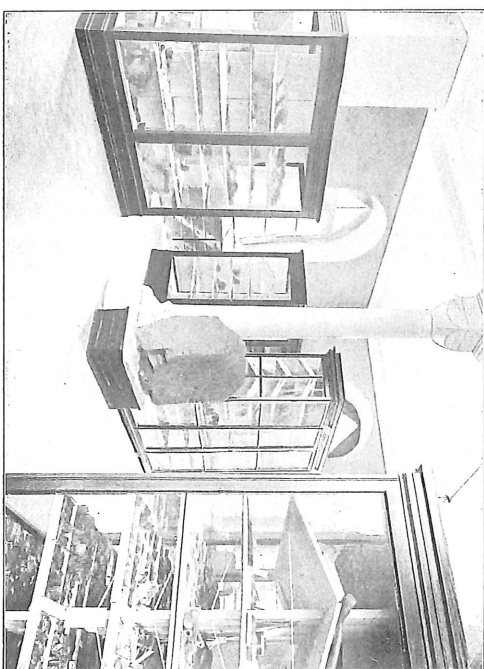
Genom tillmötesgående från universitetsmyndigheternas sida har museet emellertid lyckats erhålla tillfälliga anslag, och härigenom har dels den dyrbara flyttningen till bibliotekshuset verkställts och en del nödvändiga monter af lämplig typ anskaffats, dels ha därjämte inköpen forngått med den framgång, att under den 6-års period, då museets nuvarande föreståndare innehaft sin befattning, flera förvärf ha gjorts än under något motsvarande tidsafsnitt förut. Denna ökning är så mycket mera anmärkningsvärd som fornsakerna nu stå betydligt högre i pris och dessutom, hvad de förhistoriska beträffar, för hvarje år blifva sällsyntare. Statistiken beträffande förvärf allsedan d. 1 Jan. 1861, således för ungefär femtio år sedan, intill d. 1 Maj 1910 ställer sig nämligen på följande sätt, beräknadt efter 6-års perioder:

1)	Från d. 1 Maj 1904—d. 1 Maj 1910	äro katalogiserade öfver 2,500 nr
2)	" " " 1898—" " 1904	" " " 268
3)	" " " 1892—" " 1898	" " " 1,358
4)	" " " 1 Jan. 1885—" " 1892 ^{*)}	" " " 418

*) Här har katalogiserandet börjat ske efter kalenderår i st. f. efter läsår, hvarför denna period måst utsträckas till 6 1/2 år.

5)	Från d. 1 Jan. 1879—d. 1 Jan. 1885	äro katalogiserade 1,822 nr
6)	" " " 1873—" " 1879	" " " 2,093
7)	" " " 1867—" " 1873	" " " 1,913
8)	" " " 1861—" " 1867	" " " 187

Dessutom torde bemärkas, att de tidigare perioder då antalet förvärfnummer är ansevärt, sammanrädda med inköpen af de större samlingarne. Sålunda tillkommo under per. 3 bl. a. den Ågarhnska samlingen på 818 nr och den Sjöcronska på 294 nr,

Från förhistoriska afdelningen, i midten Villarsstenen.

under per. 5 den nya Nilssonska på 1,384 nr, under per. 6 den Hofverbergska på 1,180 nr och under per. 7 den v. Gerberska på 1,757 nr. Till jämförelse kan nämnas, att den största samling, som under den senast förlutna perioden införflöts med museet, endast uppgår till 114 nr.

Antalet under denna period inköpta fornsaker ställer sig emellertid i verkhgheten vida högre än den siffr, som angifvits i sammansällningen häröfvan, ty medan man förr numererade hvarje föremål för sig, införas nu flera sammanhörande sådana under ett nummer. Sålunda omfatta de under senaste 6-års-

perioden tillkomma 2,500 nr i verkligheten c. 3,500 föremål. Och det visar sig, att enbart de *förhistoriska fornsakerna* uppgå till en summa af 2,250 stycken, eller ett större antal än *samtliga föremål* från hvarje annan här ofvan uppräknad 6-årsperiod ^{*)}.

Det hade naturligtvis ej varit möjligt för museets föreståndare att med de få penningmedel, som stått till buds, uppnå det goda resultat, som statsrätten här ofvan visar, om samlingsarna ej haft gynnare och vänner. Utom till sin inspektor Professor Evert Wrangel står museet i tacksamhetsskuld till många andra. Universitetets fätkmästare, Öfversten Carl Norlander samt Tandläkaren Adolf Roth och Häradsbördingen Gustaf Hegardt, Malmö hafva sålunda utfört det mest oegennyttiga arbete till fromma för samlingsarna, hvarjämte Folkskolläraren A. Nordenheim, Röddinge och Dekorationsmålaren Julius Berg samt Hans Erlandsson i Lund m. fl. vid upprepade tillfällen bidragit till museets förkofran.

Såsom naturligt är på grund af den förhistoriska afdelningens utomordentliga värde lägges fortlärande största viken vid denna, och den ojämförligt större delen af årsanslaget utgår till inköp af föremål från sten-, brons- och järnåldern. Men samtidigt har museets föreståndare sökt att därjämte, och så vidt möjligt utan kostnad för museet, öka ätven den medeltida afdelningen. Det var för denna som Sjöborg, museets egentlige grundläggare, varmt nit-älskade, men sedan dess ha samlingsarnes tjänstemän endast i ringa grad beflitat sig om densamma. Man får emellertid hoppas, att den hitintills med mindre intresse omfattade medeltidsforskningen i museet får ett material, som blir af bestående värde.

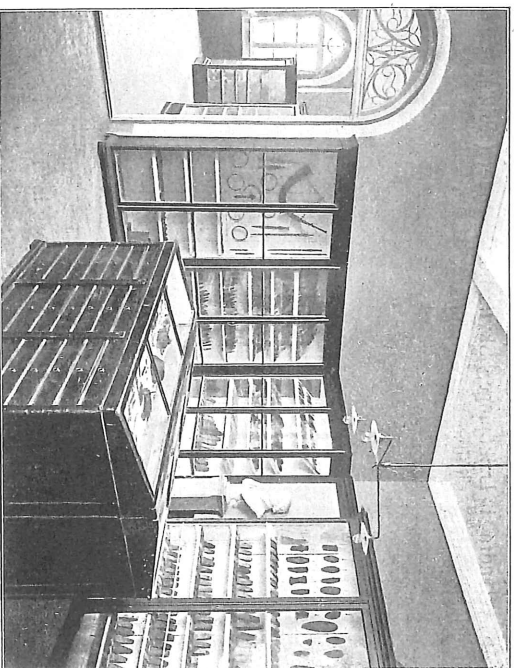
Lundagård, som det egentliga namnet är på den byggnad, hvars bottenvåning numera är upplåten åt museet (benämningen har sedan öfverförts på borggården), anlades som kungshus i slutet af 1500-talet och har sedan genomgått skiftande öden, som biskopsbostad, akademi och bibliotek. Den har, såsom ofvan påpekats, redan förut under en lång följd af år inrymt de historiska samlingsarna. Nu ha de olika afdelningarna ^{**)} änyo inordnats där på följande sätt:

I det östligaste rummet, för bibliotekets lästokal, ha hufvud-

^{*)} Härtil kommer att under denna period tillkommit fynd från Skanör och Limhamn, det hela uppgående till c. 2,000 nr, som ej hunnit inregistreras under den bråda flyttningstiden.

^{**)} Utom den fåtaliga etnografiska samlingen, som måst kvarstanna i universitetsbyggnaden.

samlingsarna af den förhistoriska afdelningen fått sin plats. Sten-åldersmaterialet har här inordnats efter nytt system. De föremål, hvilkas fyndorter ej äro kända, ha liksom förut uppställts efter typer i en kronologisk serie. Större delen af sensakerna — och detta gäller naturligtvis flertalet på senare tiden gjorda förvärf — äro emellertid försedda med bestämda fynduppgifter och hafva därför ordnats efter respektive härader och typologiskt inom dessa. En sådan anordning har den fördelen med sig, att man kan få en

Sven Nilsson-rummet.

öfverblick öfver de olika typernas — och därmed de olika åldrarnas — förekomst inom härader, en omsändighet, som ätven ger en föreställning om, huru den mänskliga odlingen så småningom från kusterna trängt in i landet. Så finner man t. ex. att stenåldersföremålen från Harjagers härad, som är ett af de minsta i Skåne, men beläget vid västra kusten, upplägger mera än två hela skåp, under der att fynden från de tio nordligaste härader i vår provins tillsamman rymmas i ett enda.

I en särskild monter exponeras s. k. boplats-graf- och depåfynd. Bland de försmärmda märkas särskildt de utom-

ordentligt rika Limhamnsfynden, som med sin mängd af råhuggna stenyxor visa, att Limhamn under stenåldern varit en tillverkningsort för redskap af flinta, hvilka i ofulländadt skick exporterats till bygder mindre rika på denna stenart; af stort intresse är dessutom Näsbyholmsfyndet, med sina många fiskredskap, från den utrappade Näsbyholmsjön; vidare fynden från Kullen, Borgeby och Dagstorp jämte många andra.

Det vackraste depôt- eller votivfyndet består af 15 st. yxor och mejslar af flinta, hvilka vid plöjning upptäcktes liggande ofvan på hvarandra i Dalköpinge, Skyrus hd. Fyndet (afbildadt s. 1) öfverläts i fjol åt museet af upphitaren, Landbrukaren Magnus Sörensson i Dalköpinge.

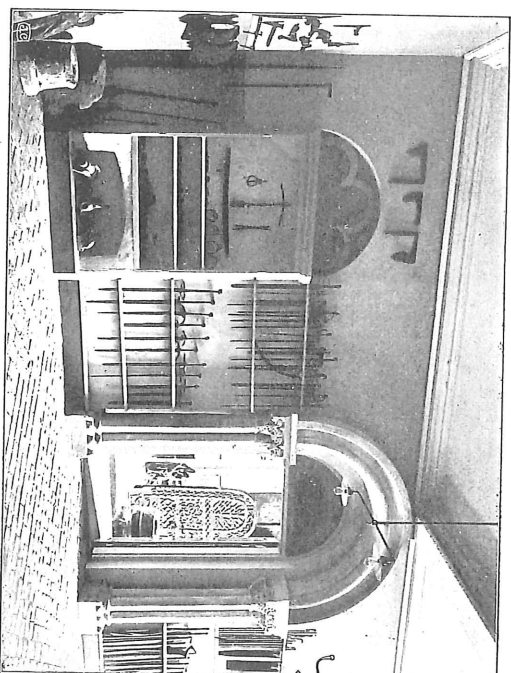
Dessutom hafva i en särskild monter sammanförts redskap, som utmärka sig genom ovanlig storlek eller särskild skicklighet i utförandet. En annan monter innehåller stenredskap, som under användningen sprungit sönder och sedan slagits om, hvarigenom yngre typer ofta kommit att ändras i öfverensstämmelse med äldre eller tvärtom. Fastän dessa invalider taga sig mindre prydligt ut, ha de ett stort intresse genom den inblick de ge i sin tids arbetsmetoder, hvarjämte de visa, att man ej får tillämpa typologien endast efter bokskaften.

Bronsåldern, från hvilken museet eger en utomordentligt vacker samling särskildt af koppar- och bronsyxor, har ordnats efter typer i en lång rad af fönstermonter, medan depôt- och graffynd, hvilka inom museet äro förräffligt förerädda, anbrags i en särskild, fristående monter. Synnerligen intressanta bland de förra äro t. ex. fynden från Fredshög, Skyrus hd, samt från Blieberg, Rönnebergs hd; och från gräningarne vid Köpinge, Luggude hd, finnas många synnerligen vackra graffyndserier. Ej minst anmärkningsvärd, inom denna afdelning, är den s. k. Villfarsstenen från trakten af Simris, Jerrestads hd, med sina intressanta risningar, hvilken genom Etnologiska föreningens försorg införflytats med samlingarna.

Äfven från järnåldern eger museet åtskilliga dyrbaher, ordnade efter samma system som tillämpats i bronsåldersafdelningen. För att endast nämna ett par exempel, så finnas här bland runristade föremål sådana skatter som Örstenen, Lindholmsmuletten och Skabersjöspännen.

Bredvid ofvan beskrifna sal ligger Sven Nilsson-rummet, förr bibliotekets låneexpedition. Här förvaras den Nilssonska samlingen, jämte en byst af den framskådande forskaren. På grund af testamentariska bestämmelser hålles denna afdelning skild från de öfriga. Bland dess många rariteter är särskildt i ögonfallande den väldiga bronsåldersluren, af en tidigare typ än de vanliga.

Af de båda fönstermonterna i detta rum vill den ena visa stenredskap i olika stadier af bearbetning, medan den andra ger

Vestibulen med Jakob Erlandssons portal.

en föreställning om den typologiska utvecklingen af yxformerna från stenålderns början till järnåldern.

På en fylning mellan skåpen äro afbildningar af hällristningar anbragta, och dessa komma inom kort att fullständigas genom gipsafgjutningar, hvarmed intressantare partier af skånska risningar komma att återgifvas. Så fort årsanslaget lämnar tillfälle därtill, komma dessutom modeller af olika grafformer att anskaffas.

I anslutning härtill är i vestibulen anbragt en större karta öfver Skåne, på hvilken, med olidfärgade stift, graffvar från olika förhistoriska perioder skola markeras. Början är redan gjord med

de härader, som Amanuensen G. Clemensson för Etnologiska föreningens räkning genomforskat och karlagt.

Från Sven Nilsson-rummet kommer man ut i den rymliga vestibulen, hvilken äfven användes som museisal. I dess östra del förvaras en komparativ afdelning bestående af förhistoriska ting från utlandet: Egypten, Cypern, Italien, Frankrike, England och Tyskland, samt dessutom en samling redskap från moderna stenåldersfolk.

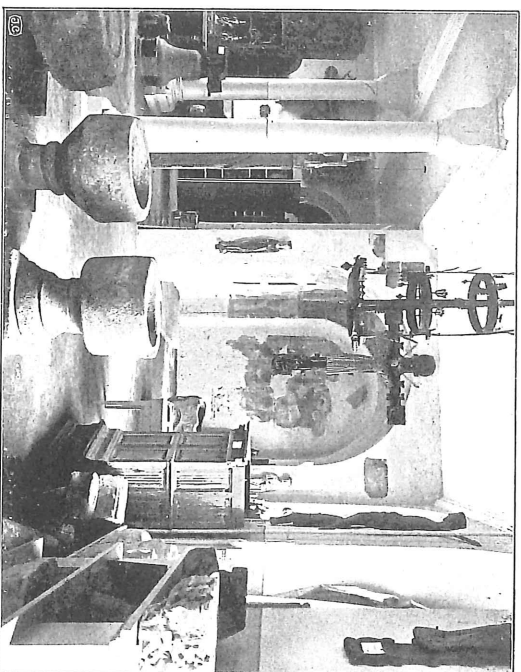
I vestibulens västra del utställas vapen från såväl medeltiden som nyare tid. Bland dessa märkas en del sällsynta pleser: en hakeböss och tre bösskamrar, alla från medeltiden, samt några synnerligen dyrbara svärd, af hvilka särskildt må nämnas Lave Brahes († 1567) och Claus Billes († 1558).

I rummets midt står en provisorisk monter med fornsaker från Lund, samt därtill en stor väggmonter innehållande fynd, gjorda vid utgräfningen af Skanörs slott. Af de föremål, som kommit i dagen, är keramiken särskildt intressant, vidare en samling af öfver ett tusen skattemärken af bly, präglade och kontrollerade på olika sätt, en del träsaker, mynt, tändningar, musikinstrument m. m. Denna dyrbara samling har tillkommit utan kosnad för museet på initiativ af herrarnas Händeshöfningen G. Hegardt, Trafikchefen R. C. von Essen, Grosshandlaren S. Axelsson, framl. Borgmästaren von Mühlentfels och museets föreståndare, hvilken senare dessutom under tre somrar ledt gräfningsarbetet. I fönstermontern bredvid förvaras en gipsmodell i $\frac{1}{100}$ skala, visande slottets läge och dimensioner.

Det har ofta framhållits, att inga minnen af Tycho Brahe, utom de under jorden befämliga resterna af hans slott och observatorium, finnas bevarade inom landet. Så är emellertid ej förhållandet. Historiska museet har genom gåfvor och köp lyckats förvärfa många dylika från ön Hven. Sålunda finnes här de båda med inskriptioner och årtal försedda minnesstenarna från Uranienborg och Stjärneborg; vidare två utomordentligt vackra bronskrantar (den ena afbildas som sluvignett) och ett blyrör till vattenledningen, en mängd arktiekurdelar, fragment af husgerädsaker m. m. Dessutom har inköpts en stjärnglob, utförd af Tycho Brahes lärjunge, holländaren Blaeu år 1602 och prydd med Tychos porträtt. Det har nu kunnat konstateras, att den portal, som från vestibulen leder in till den s. k. Carolinasalen, af Brunius difflyttas

från domkyrkan, hvarest den på 1250-talet uppförts af Jacob Erlands-son, i tvärmuren mellan de östligaste hufvudpelarna. Den ursprungliga färgläggningen i rött, svart och grönt har på nytt bragts i dagen. I dörrfältet har insatts ett länge såsom trappsteg användt, reliefprydt tympanon från Knästorps kyrka.

Carolinasalen, en gång universitetets fäsals, innehåller museets egentliga medeltidsafdelning. Denna består hufvudsakligen af kyrkliga föremål, af hvilka en mindre del sedan gammalt

Medeltidsamlingen, "kapeller" med väggmålningarne i fonden.

tillhört samlingarna. Ett stort antal af de nytilkomna föremålen ha kunnat erhållas tack vare af Kungl. Vitterhets-, Historie- och Antikvitets-Akademien utverkad depositionsrätt.

"Kapeller" till vänster om ingången är prydt med kalkmålningar från 1100-talet, hvilka ursprungligen haft sin plats i Wall-kärra kyrkas kor. Vid kyrkans restaurering för ett par år sedan kommo de i dagen, och då koret vinteriden stod utan tak, började kalkpussen lossna och falla af. Åtskilligt förstördes, men det lyckades museet att rädda det hufvudsakliga från säker undergång. I det af läkten, gips och lim byggda "kapeller" hafva målningarna

satts upp, på samma sätt som de varit placerade i kyrkan, ett arbete som saknar moistycke i Skandinavien.

Bredvid "kapellet" står ett unikt inventarium, en gammal predikstol af medeltida typ. Därnill ligga ett par stenlejon och en portalfantning jämte en del andra saker från Tryde numera raserade kyrka. Föremålen äro värdefulla, ej minst därigenom, att de äro daterade (kyrkan byggdes 1160) och sålunda utgöra en fast kronologisk utgångspunkt.

Det finnes därjämte en mängd andra inventarier af alla slag, som från skånska kyrkor inlämnats till förvaring i museet. De voro nästan alla i mer eller mindre bedröfligt tillstånd, beroende på bristande vård och olämplig förvaringsplats. Vanligen ha de leats fram från kyrko- och skolvindar, eller påträffats hos privatpersoner, stundom lågo de utvräta under bar himmel. Endast i ett enda fall har till förvaring mottagits föremål, som varit anbragta inne i kyrkan, men de voro usatta för vanvård af sådan beskaffenhet, att de inom få år allddeles förstörts, om de stannat kvar.

Dessa krucifixer och helgonbilder, af hvilka de flesta äro stympade, murkna och maskstungna — en krucifix var t. o. m. söndersågad till ved och blott midtpartiet och en del af korsarmarna ha räddats — bilda nu en vacker serie, dyrbar genom den öfverblick den ger öfver de olika faserna af medeltidens bildskärkonst.

För att lämna en föreställning om de öden sådana gamla inventarier haft att genomgå, kunna tagas några exempel ur en enda fornsaksgrupp. De 20 dopfuntar, som museet under de fyra senaste åren lyckats förvärva, hafva sålunda rönt den mest skiftande behandling, sedan de kommit vilse från sina resp. kyrkor. En funt användes t. ex. som matskål för hönsen, en annan som vattenho; af en tredje hade hälften gått i stenkrossen, en fjärde gjorde fienst som slipsten, en femte var genom eldsvåda sönderbränd i små bitar, af en sjätte hade ett stycke inmurats i en vägg o. s. v. Hvar och en har sin egen historia, från den vackra Holmbyfunten, hvars sönderiga skål påträffades i en privat trädgård, medan foten stod som sockel till en grafurna — båda ha nu genom egarnas tillmötesgående förenats i Historiska museet — till den halffullbordade granitskål, som hittades midt ute i skogen på den s. k. "funtaiden" vid Fridhemsberg.

Ytterligare förfjenar nämnas de i en fristående monter utställda, unika processionskorsen och de öfvanför hängande pro-

Medeltidssamlingen, den kyrkliga afdelningen.

cessionsfälanorna, de bäst utförda i Skandinavien, vidare de präktiga järndörrarna, de vackra altarskäpen, glasmålningarna m. m.

Intressanta fynd från korsiolarna i Lunds domkyrka: kortlekar, tärningar, kannar, skor, skriftstift m. m., utställas i en fönstermonter bredvid en vacker samling rökelsekar och ljusstakar — helt nära ingången — och i ett stort väggskåp strax in till förvaras kyrkliga skrudar från såväl medeltiden som nyare tid. Bakom dessa har upphängts den s. k. Margaretas särk, en mässskjorta af kolossalt omfång, under medeltiden betydad för sina undergörande egenskaper och nu det intressantaste stycket af den icke o betydliga relikksamling, som museet eger.

I korta drag har härmed lämnats en antydan om de många skatter, som rymmas inom det gamla Lundagårds murar. Fjärran från landets centralmuseum och i en provins, hvars äldre kultur bär en egenartad prägel, är det synnerligen lyckligt för vårt universitet att ega samlingar inom såväl förhistorisk som medeltida kultur och konst, öfver hvilka det med rätta kan vara stolt, och vid hvilka berömda forskarenamn äro knutna. Men detta oskattbara studiematerial måste alljämt ej blott vidmakthållas, utan äfven förökas. Det är därför i hög grad nödvändigt, att Historiska museets organisation och ekonomi blir mera fast och bredt anlagd än nu är fallet. Det gäller här att, innan det är för sent, åt forskningen bevara så mycket som möjligt af vår äldre skånska odling och att hälda museets ställning såsom i sitt slag det andra i Sverige och ett af de största i Skandinavien.

Otto Rydbeck.

TRYCKT DEN 29 APRIL 1910
PÅ HÅKAN OHLSSONS BOKTRYCKERI I LUND

KLICHEÉRNA FRÅN
JUSTUS CEDERQVISTS GRAFISKA A.-B.
STOCKHOLM